

Uchwała Nr 36/2022
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia 8 grudnia 2022 r.

dotycząca projektu rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki
zmieniającego rozporządzenie w sprawie wysokości minimalnego miesięcznego
wynagrodzenia zasadniczego dla profesora w uczelni publicznej

Po rozpatrzeniu, na wniosek Ministra Edukacji i Nauki z dnia 26 listopada 2022 r. (pismo nr DP-WLS.0231.4.2022.KD), projektu rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie w sprawie wysokości minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego dla profesora w uczelni publicznej, stosownie do art. 329 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz. 574, z późn. zm.), Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego przedstawia następującą opinię.

Projektowane rozporządzenie zmienia z dniem 1.01.2023 r. wysokość minimalnego miesięcznego wynagrodzenia dla profesora w uczelni publicznej z kwoty 6.410 zł do wysokości 7.210 zł. Rozporządzenie odwołuje się do art. 137 ust. 2 ustawy z dn.20.07.2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz. 574, z późn. zm.).

Rada Główna pozytywnie ocenia sam fakt wzrostu wynagrodzenia minimalnego dla profesora uczelni publicznej, jednak skalę podwyżki w kontekście wielokrotnych apeli instytucji nauki i szkolnictwa wyższego uważa za wyraźnie niewystraszającą. W swej opinii Rada Główna przedstawia następujące argumenty.

1. Rozporządzenie stanowi o podwyższeniu minimalnego, miesięcznego wynagrodzenia dla profesora w uczelni publicznej o 12,48%.
2. Minimalne wynagrodzenie profesora w uczelni publicznej było niezmiennie w okresie ponad 4 lat: 1.10.2018-31.12.2022 r. Proponowane podwyższenie wysokości minimalnego wynagrodzenia dla profesora uczelni publicznej z kwoty 6410 zł do poziomu 7210 zł, tj. o 12,48% jest niewystarczające w stosunku do spełnianych funkcji, istotnych, makroekonomicznych płaszczyzn odniesienia oraz społecznej roli nauki i szkolnictwa wyższego.
3. Wynagrodzenie minimalne dla profesora uczelni publicznej pełni znaczące funkcje w systemie płac pracowników nauki i szkolnictwa wyższego. Jest także ważnym źródłem informacji, kształtującym i koncentrującym społeczną i medialną dyskusję nie tylko o wysokości wynagrodzeń w sektorze, lecz także wizerunek stanowiska profesora, jego prestiż i miejsce w społecznej hierarchii zawodów.
4. W okresie 2018-2022 minimalne wynagrodzenie w gospodarce, określane przez rząd wzrosło z poziomu 2100 zł w 2018 r. do kwoty 3010 zł (2022) – tj. o 43,3%. W roku 2023 będzie ono podwyższone do kwoty 3490 zł (w okresie 1.01-30.06) oraz 3600 zł od 1 lipca 2023 r. Oznacza to wzrost płacy minimalnej w latach 2018 – 2023 o 66,2% (w okresie 1. półrocza) i 71,4% od 1 lipca 2023 r. Podstawą zmian wynagrodzenia minimalnego w gospodarce jest ustawa z dn. 10.10.2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę. Art. 3 ustawy zawiera ważną regulację kształtującą zmiany płacy minimalnej i mechanizm jej waloryzacji. Jeśli prognozowany na rok następny wskaźnik wzrostu cen wynosi co najmniej 105% ustala się dwa terminy zmiany wynagrodzenia minimalnego. Jest to ważna zasada, mająca chronić - choć w różnym stopniu - realną wartość minimalnego wynagrodzenia. Takiej regulacji nie ma w odniesieniu do instytucji nauki i szkolnictwa wyższego, a niewątpliwie być powinna – spełnia bowiem istotną rolę w kształtowaniu dochodowej,

a także motywacyjnej funkcji wynagrodzeń. W wyniku tych zmian ulegnie pogorszeniu ważna relacja płacy minimalnej dla profesora i płacy minimalnej w gospodarce. W 2018r. relacja ta kształtowała się na poziomie 1-3,05, a w roku 2022 1-2,13. Proponowana zmiana minimalnego wynagrodzenia dla profesora w uczelni publicznej do kwoty 7210 zł. będzie nadal skutkować zmniejszeniem tego stosunku do wartości 2,06 (w okresie 1 półrocza 2023 r.) i 2,00 od 1 lipca 2023 r.

5. W okresie 2018-2022 przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej, w świetle danych GUS wzrosło o 44,1% (z kwoty 4271 do 6156 zł, w III kwartale 2022 r.). W roku 2023 planowane przez GUS wynagrodzenie przeciętne wynosić będzie 6935 zł, co oznacza wzrost w stosunku do 2018 r o 62,3%.
6. W latach 2018 – 2022 poziom inflacji, wyrażony skumulowanym wskaźnikiem CPI – wzrostu cen towarów i usług wyniósł, w świetle danych GUS, 30%, a na rok 2023 wskaźnik ten w ustawie budżetowej jest określony w wysokości 10%. W ustawie budżetowej wzrost nakładów na naukę i szkolnictwo wyższe jest określony w wysokości 7,8%, a więc wyraźnie niższym niż zakładany wzrost cen.
7. Płaszczyzną oceny negatywnej projektu rozporządzenia jest odniesienie płacy minimalnej profesora uczelni publicznej do sytuacji budżetu państwa – podstawowego źródła finansów instytucji nauki i publicznego szkolnictwa wyższego. W okresie 2018 – 2023 (biorąc pod uwagę wartości w projekcie ustawy budżetowej na następny rok) wzrost dochodów budżetu państwa ukształtuje się na poziomie 59,1% (491,9 mld. zł w 2018 r i 604,7 mld. zł w 2023 r.), a wydatków – 33,6% (odpowiednio – 521,8 i 672,7 mld. zł). Minimalna płaca profesora uczelni publicznej w tym okresie wzrośnie o 12,5%.
8. Minimalne wynagrodzenie profesora uczelni mocy ustawy PSWiN determinuje minimalne wysokości wynagrodzeń na innych stanowiskach nauczycieli akademickich. Dla grupy asystentów jest to 50% tej kwoty, czyli 3605 zł brutto, a więc wynagrodzenie praktycznie równe planowanemu na 2023 r. minimalnemu wynagrodzeniu w gospodarce. Wymaga również podkreślenia, że ustawa o Polskiej Akademii Nauk określa minimalne wynagrodzenie w instytutach PAN na 50% minimalnego wynagrodzenia profesora uczelni. Oznacza to, że liczne grupy pracowników sektora nauki i szkolnictwa wyższego zostają w aspekcie płacowym zrównane z najmniej wykwalifikowanymi kadrami sektora publicznego.
9. Znaczące przesłanki negatywnej opinii nawiązują do społecznej i kulturowej roli nauki i szkolnictwa wyższego, określonej m. in. w preambule ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. *„Uznając, że dążenie do poznania prawdy i przekazywania wiedzy z pokolenia na pokolenie jest szczególnie szlachetną działalnością człowieka oraz dostrzegając fundamentalną rolę nauki w tworzeniu cywilizacji - ustawa stanowi, że – uczelnie oraz inne instytucje badawcze realizują misję o szczególnym znaczeniu dla państwa i narodu: wnoszą kluczowy wkład w innowacyjność gospodarki, przyczyniają się do rozwoju kultury, współkształtują standardy moralne obowiązujące w życiu publicznym. Z tego wynika obowiązek władzy publicznej tworzenia optymalnych warunków rozwoju instytucji nauki i szkolnictwa wyższego. W świetle projektowanego wzrostu wynagrodzenia minimalnego dla profesora uczelni publicznej Rada Główna stwierdza, że tak fundamentalne postanowienia preambuły ustawy nie są w pełni realizowane.*
10. Rada Główna podkreśla fragmentaryczny charakter projektu rozporządzenia ministra. Rola nauki i szkolnictwa wyższego, trafnie akcentowana w preambule ustawy wymaga systemowych rozwiązań ekonomiczno-finansowych wszystkich instytucji nauki i szkolnictwa wyższego, w tym instytutów Polskiej Akademii Nauk. Zmiana wysokości wynagrodzenia minimalnego dla profesora powinna zostać powiązana z zapewnieniem

stosownego wzrostu subwencji dla uczelni, który umożliwi pełne pokrycie rosnących kosztów pracy i właściwe funkcjonowanie i rozwój. Wynagrodzenie minimalne dla profesora uczelni publicznej jest tylko jednym z elementów systemu finansowania nauki i szkolnictwa wyższego. Takiej projekcji zmian nie zawiera dokument *Polityka naukowa państwa*, przyjęty przez Radę Ministrów w dn. 28.07.2022 r. Bez określenia kompleksowych i współzależnych rozwiązań, które tworzyłyby *optymalne warunki rozwoju instytucji nauki i szkolnictwa wyższego*, preambuła ustawy pozostaje w sferze deklaracji. Wzrost wynagrodzenia minimalnego dla profesora tylko w niewielkim stopniu rekompensuje realny wzrost kosztów i spadek siły nabywczej wynagrodzeń. Proponowana zmiana – mimo wzrostu o 12,48% – oznacza dalszą pauperyzację środowiska szkolnictwa wyższego i nauki i przyczynia się do nieuzasadnionego deprecjonowania jego wizerunku.

Uchwałę otrzymuje Minister Edukacji i Nauki.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego



Prof. Marcin Pałys